

VEREENIGING VAN NEDERLANDSCHE TANDARTSEN.

*41ste Algemeene Vergadering op 20 en 21 Juni 1919
ter gelegenheid van het 3de Lustrum te 's Gravenhage.*

Vrijdagavond hield het Bestuur een receptie in het Palace Hotel te Scheveningen, waarvan velen gebruik maakten om het Bestuur te complimenteeren.

Na afloop sprak de Voorzitter, de heer Ch. F. L. Nord, een feestrede uit welke hier volgt

Later op den avond was men gezellig bijeen, terwijl de heeren Pissuisse en Jan Hemsing voor aangename afwisseling zorgden. Zaterdagmorgen werd om 10¹/₂ uur in Pulchri Studio de Wetenschappelijke Vergadering geopend met de volgende rede van den Voorzitter. Als eerste spreker was aan het woord de heer A. L. J. C. v. Hasselt, die een voordracht hield over Mond- en Tandhygiëne, waarin hij wees op het feit, dat de prophylaxis de voornaamste rol zal spelen in de toekomst van de Tandheelkundige Wetenschap.

De heer E. J. v. d. Berg sprak over den invloed der zwangerschap op tandcaries en deed mededeeling van de statistiek, door hem in de Universiteitskliniek te Amsterdam op dit gebied opgemaakt. Waarbij hij tot de gevolgtrekking kwam, dat de zwangerschap geen invloed heeft op de voortschrijding der caries.

De heer G. H. Bisseling, die een buitengewoon fraaie collectie werken en prenten op tandheelkundig gebied in de vergaderzaal had tentoongesteld, gaf een toelichting tot deze verzameling, die het den aanwezigen gemakkelijk maakte de uitgebreide collectie met meer aandacht te bezichtigen.

Na de pauze hield de heer J. P. Backer, chirurg te Amsterdam, een voordracht over de Röntgenologie in de Tandheelkunde, waarin hij wees op de moeilijkheden aan de opname verbonden en op het gewicht van de goede interpretaties der foto's.

Tot slot sprak de heer J. M. Klinkhamer over de Tandheelkundige specialiseering. Hij betoogde de noodzakelijkheid van het behoud van de eenheid van de Tandheelkundige Wetenschap.

Om 5 uur sloot de Voorzitter met een woord van dank de Vergadering.

Als slot van de feestelijkheden werd om 7 uur in het Palace Hotel een banquet aangericht, waaraan vele leden met hunne dames deelnamen.

De Vereeniging werd bloemen en kransen aangeboden bij monde van de afgevaardigden der verschillende zuster Vereenigingen, die daarbij met welsprekende, juist gekozen woorden hun sympathie betuigden en de Vereeniging alle heil toewenschten.

Ten slotte mag een woord van dank en hulde voor de regelingscommissie niet ontbreken, die zoo uitstekend voor een en ander gezorgd had.

C. M. C. DULLEMOND.

Dames en Heeren feestgenooten,

Het behoort tot de plichten en de rechten van een voorzitter om bij gelegenheden als deze in een rede het jubileum van een Vereeniging te herdenken, en het is met vreugde dat ik voldoe aan die plicht en gebruik maak van dat recht om het woord te richten tot U, dames en heeren, die gekomen zijt om feest te vieren ter eere van de oprichting van de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen, nu vijftien jaar geleden.

Wanneer ik begin U allen een hartelijk welkom toe te roepen, dan geldt dat in de eerste plaats onze eereleden, de heeren Dentz en Klinkhamer, den vertegenwoordiger van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap, den heer Louis Frank, die van de Ned. Mij tot bevordering der Tandheelkunst, den heer van Hasselt, die van het Tijdschrift voor Tandheelkunde, den heer Sanders, die van de Ned. Vereeniging tot bestrijding van het Tandbederf, den heer Salomons, onzen gast, den heer Bisseling, onze introducés en eindelijk U, dames en heeren leden onzer Vereeniging.

Bij het vorige lustrum, gevierd in Mei 1914, kon worden vastgesteld dat de Vereeniging zich verheugde in een steeds toenemenden bloei, die veel beloofde voor de toekomst. Inderdaad is die belofte wel in vervulling gegaan, maar weinig heeft men toen kunnen voorzien, hoe moeilijke jaren dit zouden wezen.

Immers kort daarop brak de wereldramp uit, die in de afgelopen vijf jaren ons voortdurend heeft bezig gehouden, die ons menigmaal met vrees deed denken aan de toekomst, die velen van ons vaak de mogelijkheid benam, ons rustig te wijden aan onzen arbeid en aan onze wetenschap, die contact met buitenlandsche collega's vrijwel onmogelijk maakte, kortom, die alles op losse schroeven zette, wat wij vroeger meenden als vaste basis te kunnen beschouwen van ons leven en werken.

Thans, na die vijf jaren, kunnen wij vaststellen, dat ons land voor het ergste is gespaard gebleven; dat wij een tijdperk tegemoet gaan waarvan wij weer de illusie kunnen koesteren, dat zij zal herstellen wat vroeger geweest is en waarvan wij oprecht hopen, dat zij een dergelijk gebeuren als waarvan wij getuige hebben moeten zijn, voor goed onmogelijk zal maken.

Ik prijs mij gelukkig, dat ik, voor het eerst als voorzitter het woord tot U richtend, dit mag doen onder zooveel gelukkiger omstandigheden dan het mijn voorganger in de afgelopen oorlogsjaren is mogelijk geweest en daarom ook konden wij U uitnoodigen, opgewekt hier te komen feestvieren, nu wij bij den aanvang van ons zestiende levensjaar ongedeerd en onverzwakt de toekomst kunnen tegemoet zien.

Beschouwen wij den oorlog in verband met de ontwikkeling van de tandheelkunde in die jaren, dan kunnen wij constateeren, dat en de tandheelkunde en de tandheelkundigen met eere uit den strijd zijn te voorschijn getreden.

Over het groote en thans algemeen erkende belang van ons werk, zoowel wat betreft de verzorging der monden van militairen, als van de hulp verleend aan de ongelukkigen met aangezichtsverwondingen, behoef ik in dezen kring niet verder uit te wijden; velen van ons hebben zich van het laatste in Duitschland persoonlijk overtuigd, enkelen hebben in ambulances aan deze hulp medegewerkt.

Wat ons land betreft hebben zeer velen bij het begin der mobilisatie zich onmiddellijk ter beschikking van den militair-geneeskundigen dienst gesteld, totdat in het gebrek aan tandheelkundige hulp werd voorzien door het aanstellen van Militaire Tandartsen.

De waardeering van dezen tandheelkundigen arbeid in buiten- en binnenland, en het feit dat hierdoor grooten nadruk is gelegd op de noodzakelijkheid van behoorlijke mondverzorging van het volk, zal in de naaste toekomst ongetwijfeld de propaganda voor mond- en tandhygiëne ten goede komen!

Ter gelegenheid van het vorige lustrum werd aan de Vereeniging door den toenmaligen secretaris, de heer J. A. Salomons, een gedenkboek aangeboden, bevattende de geschiedenis van de eerste tien jaren.

Ik veroorloof mij uit de inleiding de eerste alinea over te nemen: »De brochure van collega Anema, getiteld: »Tandheelkunde als wetenschap en handwerk« in 1903 verschenen, het adres van het N. T. G. aan de commissie, belast met het afnemen der examens van arts en tandmeester, zoowel als het optreden van eenige oudere collega's, moeten als de hoofdanleiding beschouwd worden, dat de heeren Fuyt, Klinkhamer, van Berk, de Cock Rouaan en Mink Schol, het initiatief namen tot het bijeenroepen eener vergadering op Zondag 24 Januari 1904 in het Haagsche Koffiehuis te Utrecht, met het doel eene Vereeniging te stichten van Tandartsen, die in hoofdzaak hunne opleiding hadden genoten aan het Tandheelkundig Instituut te Utrecht.«

Die vergadering dames en heeren, was dus de oorsprong van onze Vereeniging, en hoe juist deze heeren gezien hebben, bewijst het feit, dat het ledenaantal in die 15 jaren steeg van 18 in 1904 tot 61 in 1909, 117 in 1914 en 175 op dit oogenblik.

Wij zien dus dat de groei was een gestadige, dat van het begin af aan het aantal leden voortdurend toenam, n.l. met diegenen, die hun diploma bemachtigd hadden en het groote nut gevoelden van een aaneensluiting der jongeren.

Als bij alle jonge Vereenigingen, werd er direct met grooten ijver gewerkt, het »feu sacré« was er, en zoowel op wetenschappelijk als op sociaal gebied spande men zich in om wat te bereiken. Was de groei één van de vruchten die men daardoor plukte, een tweede was de erkenning door den Minister van Binnenlandsche Zaken, die in 1906 bij de voorbereiding van de reorganisatie van het Tandheelkundig Onderwijs, onzen voorzitter, de heer Klinkhamer, benoemde als lid van de ingestelde Staatscommissie!

Werd zoodoende het werken naar binnen en buiten beloond, ook het bevorderen der collegialiteit werd niet vergeten. De aangename omgang tusschen de leden onderling, de vele banden van vriendschap die bij ons zijn vernieuwd of gesloten, zijn daarvan het bewijs en wij zijn er trotsch op dat deze geest van goede kameraadschap nog steeds, ook in onze thans zoo groote Vereeniging, een van de kenmerkende eigenschappen is van onze Vergaderingen!

Bij de herdenking van het tienjarig bestaan heeft de Voorzitter, de heer van der Linde, de lotgevallen der Vereeniging in die eerste jaren geschetst en de mannen gehuldigd, die haar door hun werken hebben groot gemaakt.

Hij heeft een eeresaluut gebracht aan de heeren Dentz, Klinkhamer, Fuyt, Koldewijn, Frenkel, Salomons, Van Nieuwenhoven Helbach en J. Sanders Ezn., hij heeft hunne verdiensten in het juiste licht gesteld en ik zou slechts in herhalingen kunnen vervallen, wilde ik trachten dit thans opnieuw te doen.

Echter is het mij een aangename plicht om den spreker van toen, de heer G. W. van der Linde, hier dank te kunnen brengen voor hetgeen hij als bestuurslid voor de Vereeniging is geweest. In Januari 1908 als Commissaris in het Bestuur getreden, werd hij in 1913 voorzitter, wat hij tot 1915 is gebleven. Zeven achtereenvolgende jaren heeft hij dus in het Bestuur zitting gehad en ondanks de bezwaren van de reis van Zwolle naar de vergaderingscentra, ontbrak hij noch op Bestuurs-, noch op de Algemeene Vergaderingen.

Vooraf ook als voorzitter zijn wij hem dank verschuldigd voor de nauwgezette toewijding, die hij heeft betoond in de moeilijke jaren van zijn presidium, jaren, waarin de reconstructie van het tandheelkundig vereenigingsleven de gemoederen bezig hield en veel tact eischte van den voorzitter, om onze medewerking aan die reconstructie in de juiste banen te leiden.

Ook als onze vertegenwoordiger naar buiten had hij gelegenheid

op te treden en ieder, die het Congres van de F.D.I. in 1913 hier in den Haag heeft medegemaakt, zal zich herinneren op hoe gelukkige wijze hij daar den naam van de V. v. N. T. heeft hoog gehouden. In 1915 meende hij zich niet langer beschikbaar te moeten stellen en werd als zijn opvolger gekozen de heer J. Sanders Ezn.

Werden voor vijf jaren de verdiensten van dezen laatste als bestuurslid en als spreker op onze vergaderingen in weldoordachte voordrachten reeds gereleveerd, eerst als voorzitter is gebleken in hoe ruime mate de natuur hem met gaven heeft begiftigd, die onze Vereeniging zijn ten goede gekomen.

Aan de groote menigte heeft hij zich vooral doen kennen als onberispelijk leider der vergaderingen en als een goed spreker, die telkenmale wist te boeien door den vorm en inhoud zijner openingen, en installatiereden, maar niet minder in den kleinen kring van bestuurs- of commissieleden nam hij een zeer vooraanstaande plaats in. Onder zijn presidium kwam de reorganisatie van het Tijdschrift tot stand, werden statuten en reglement geheel herzien, die de vereeniging maakten tot eene, die voor allen gelijkelijk toegankelijk is, en aan zijn beleid ook was het indertijd te danken, dat het Tandheelkundig Instituut te Utrecht weder tot onze beschikking werd gesteld.

Zijn werkzaamheden op wetenschappelijk gebied verslaptten evenmin en vele interessante voordrachten en demonstraties zijn door hem gedurende zijn voorzitterschap gehouden. Zijn helder oordeel en spreekwoordelijke oprechtheid maakten hem bij zijn optreden naar buiten tot een man van groot gezag in de tandheelkundige wereld; het aanzien dat onze vereeniging thans bezit, is dan ook voor een niet gering deel mede aan hem te danken.

In Januari 1913 trad hij als Commissaris in het Bestuur, om in 1915 tot voorzitter te worden gekozen, welke functie hij tot Januari 1919 heeft vervuld, toen het reglement hem tot heengaan dwong. Noode zag de vereeniging hem gaan, dankbaar heeft zij het fraaie aandenken aanvaard, haar in den vorm van een voorzittershamer aangeboden, en ik kan hier slechts herhalen wat ik reeds eerder heb gezegd, n.l. dat wij van harte hopen die hamer in de toekomst nog eens in zijn handen te zien!

Dames en heeren, al deze hier genoemde mannen hebben in de afgelopen jaren onze vereeniging groot en machtig gemaakt; dankbaar wordt dit door ons erkend en gewaardeerd en ik hoop, dat gij door een hartelijk applaus zult willen bewijzen, dat ik in deze de tolk ben geweest van Uwe appreciatie voor onze groote gangmakers!!

Gedurende de laatste vijf jaren hebben zich in het tandheelkundig vereenigingsleven groote veranderingen voltrokken.

In 1914 waren in ons land twee vereenigingen, die elk de wetenschappelijke en sociale belangen behartigden, n.l. het Ned. Tandheelkundig

Genootschap en onze vereeniging. Hoe langer hoe meer deed zich echter gevoelen, dat het onjuist was, dat in sociale kwesties door verschillende corporaties over belangrijke zaken aan autoriteiten adviezen werden uitgebracht die niet steeds uniform waren, hetgeen soms afbreuk deed aan de belangen die wij voorstonden. Ook werden de programma's der vergaderingen met werkzaamheden overladen, wat evenmin aan een grondige behandeling ten goede kwam.

De leiders der vereenigingen zagen dit zeer wel in, en getracht werd een oplossing te vinden om aan dit euvel tegemoet te komen. Als gevolg van de verschillende plannen tot reorganisatie werd toen vijf jaar geleden opgericht de Ned. Mij. tot bevordering der Tandheelkunst. Aan de beide landelijke vereenigingen was het om door hun steun deze Maatschappij tot bloei te brengen.

Men heeft niet gearzeld dien steun loyaal te geven; beiden besloten de behartiging van de sociale belangen voortaan uitsluitend over te laten aan de Maatschappij en de ervaring heeft geleerd, hoezeer dit getuigde van wijs beleid.

Immers is in deze laatste jaren een zóó groote werkzaamheid ontwikkeld in sociale aangelegenheden, dat wij allen overtuigd zijn, dat dit alleen mogelijk was doordat een krachtige organisatie zich geheel en uitsluitend aan dit doel heeft kunnen wijden. Toch zullen velen zich indertijd hebben afgevraagd, hoe in de toekomst onze vereeniging er zou gaan uitzien, nu alleen de wetenschappelijke arbeid op onze programma's overbleef.

Welnu, de pessimisten onder ons, zoo zij er geweest zijn, hebben ongelijk gehad. Niettegenstaande het feit, dat de nieuw opgerichte Maatschappij binnen zeer korten tijd werd de grootste tandheelkundige corporatie in ons land en toonde hoezeer hare oprichting voorzag in een bestaande behoefte, groeide in diezelfde jaren ons ledental van 117 tot 175 en werd het vereenigingsleven zoo mogelijk opgewekter dan ooit.

Niet dat ik van meening ben dat wij reeds alles bereikt hebben wat wij voor de toekomst moeten wenschen en hopen. Het aantal leden, dat een werkzaam aandeel neemt in de programma's onzer vergaderingen, dient aanmerkelijk grooter te worden, van de bestudeering van tal van belangrijke vraagstukken, verwachten wij ook van onze leden resultaten te zien, maar hoewel een excelsior nog altijd mogelijk en noodig is, hebben wij toch alle reden tot tevredenheid.

Onze vereeniging werd vaak genoemd de vereeniging der jongeren. Ofschoon in den loop der jaren dit in den letterlijken zin des woords niet meer geheel juist genoemd mag worden (er zijn toch meerderen, wier haren in de praktijk zooal niet vergrijsd, dan toch een peper- en zoutkleur beginnen aan te nemen, of, erger nog, beginnen te verdwijnen), het hart bleef jong!

En ondanks het verheugende verschijnsel, dat velen ook onder de oudere collega's zich in onze gelederen hebben geschaard, de werkwijze en organisatie bleef getuigen van krachtige jeugd!

Zoo kunnen wij onbezorgd en vol frisschen moed de toekomst tegemoet zien, nu ons tandheelkundig vereenigingsleven door de bovengenoemde reorganisatie op zoo gezonde leest is geschoeid, dat de vruchtdragende gevolgen van dezen toestand niet zijn uitgebleven en nog meer beloven voor de toekomst.

Bezien wij den toestand van het oogenblik, dan blijkt dat in de tandheelkundige wereld, naast eenige plaatselijke vereenigingen, die locale belangen behartigen, en de Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf die niet alleen uit tandartsen bestaat, drie groote landelijke vereenigingen op den voorgrond treden.

De jongste en grootste, de Ned. Mij tot bevordering der Tandheelkunst stelt zich ten doel de behartiging van de sociale tandheelkundige belangen. Ieder die bevoegd de tandheelkunde uitoefent, kan als lid dezer Maatschappij toetreden.

De tweede in leeftijd en grootte is de Ver. van Ned. Tandartsen, ook daar kan een ieder toetreden en worden hier uitsluitend de wetenschappelijke belangen behartigd.

De derde en oudste is het Ned. Tandheelkundig Genootschap. Deze vereeniging heeft het in de latere jaren gezocht in de qualiteit, zij noodigt hèn uit tot het lidmaatschap, die in een of ander opzicht zich voor de tandheelkunde hebben verdienstelijk gemaakt.

Er zijn er die van meening waren, dat het bestaan dezer drie vereenigingen zou zijn een versnippering van krachten; dat één gróóte vereeniging beter aan het doel zou beantwoorden.

Ik daarentegen ben zóózeer overtuigd van het groote nut dezer drie corporaties, dat ik zou willen zeggen, wanneer er één niet bestond, zou zij onmiddellijk moeten worden opgericht!

En nu men gedurende deze laatste vijf jaren de werkzaamheden heeft kunnen gadeslaan, is overtuigend het goed recht van bestaan van alle drie gebleken. zij verheugen zich allen in gestadigen vooruitgang, en het wegvallen van een der drie zou slechts kunnen leiden tot schade der Nederlandsche tandheelkunde.

Gebleken is, dat op sociaal gebied een groote achterstand was in te halen; met kracht en ijver wordt daaraan in de Maatschappij gewerkt, en ieder die weet hoe hiervoor de uitsluitende aandacht noodzakelijk is, verheugt zich in het feit, dat die aandacht dan ook ten volle gegeven kan worden.

Onze vereeniging daartegenover kan zich nu geheel wijden aan de taak, het gehalte harer programma's voortdurend op te voeren op het terrein der tandheelkundige wetenschap, en deze taak is aanzienlijk

vergemakelijkt nu niet meer de sociale kwesties beslag leggen op een aanmerkelijk deel van den tijd van onze vergaderingen.

Dat er ten slotte een vereeniging is, die wil gaan vormen een schare van menschen, die op een of andere wijze getoond hebben een meer dan gewoon aandeel te willen nemen in het tandheelkundig vereenigingsleven, valt te meer toe te juichen, omdat dit in de toekomst een gezonde prikkel zal vormen voor verhoogde arbeidsprestatie. Het verleden van het Genootschap in zijn ongeveer veertigjarigen arbeid, geeft ons het recht daarvan veel goeds te hopen.

Vergelijken wij dan dezen bestaanden toestand bij die in sommige zusterwetenschappen, dan hebben wij alle reden ons gelukkig te prijzen, en dit zooveel te meer wegens de buitengewoon vriendschappelijke wijze waarop onze drie vereenigingen samenwerken tot het bereiken van het goede doel!

Een treffend bewijs daarvan is het feit, dat sinds 1 Januari j.l. aan deze drie vereenigingen, het Tijdschrift voor Tandheelkunde, tot dan toe uitgegeven door een particulier gezelschap, in eigendom is overgegaan en door hen gezamenlijk wordt uitgegeven.

Wij hebben thans dus ons eigen Tijdschrift, en onze medeverantwoordelijkheid voor den inhoud zal ons naar krachten doen medewerken dit tot steeds grooteren bloei te doen geraken.

Een ander feit dat de wijziging teekent die de evolutie in ons vereenigingsleven heeft gebracht, is de verandering van ons reglement wat betreft de aanvraag voor het lidmaatschap.

Was het vroeger de gewoonte de nieuw gevestigde collega's een uitnoodiging te zenden om toe te treden als lid, sinds eenige jaren moet men zelf den wensch daartoe te kennen geven.

De reden was, dat na de oprichting der Maatschappij de kwantiteit niet langer eenige rol speelde en dat wij mochten verwachten, dat degenen die voelden voor het deelnemen aan onze Vergadering, zich vanzelf tot ons zouden wenden.

Ook hier is de verwachting niet teleurgesteld en traden zelfs meerderen toe, die zich reeds een klinkenden naam hadden verworven.

De band met onze buitenlandsche collega's werd gedurende de laatste jaren vrijwel geheel verbroken. Juist op het oogenblik dat velen onzer zich opmaakten om naar Londen te gaan tot het bijwonen van het vijfde Internationale Tandheelkundige Congres, brak de oorlog uit, het Congres werd geschorst en sindsdien hebben geen internationale bijeenkomsten meer kunnen plaats hebben.

Inmiddels heeft de tandheelkunde zich echter aanmerkelijk verder ontwikkeld en tal van belangrijke strijdvrage wachten op een vruchtbare behandeling en discussie door de internationale leiders van ons beroep.

Met genoegen kunnen wij vaststellen, dat ook verscheidene onzer leden aan de oplossing dezer strijdvragen in binnen- en buitenlandsche tijdschriften medewerken en tot onze taak in de naastbijge toekomst zal behooren, onze krachten in te spannen tot het herstel der internationale banden, waartoe ons land in de eerste plaats mede is aangewezen.

Dames en heeren, ik meen, dat ik hiermede de voornaamste punten heb aangestipt die van belang zijn bij een beschouwing van de reeds bereikte resultaten en van de toekomst van onze jubileerende Vereeniging en hoop, dat U met mij overtuigd zult wezen, hoezeer wij gerechtigd zijn tot het feestelijk vieren van dezen herdenkingsdag, in het bewustzijn van ons gelukkig verleden en ons streven naar een nog gelukkiger toekomst.

Met de wensch, dat wij in dat streven zullen slagen en dat de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen, die het heden en de toekomst is van de wetenschappelijke tandheekunde in Nederland moge leven, groeien en bloeien, besluit ik deze rede!!

Dames en Heeren! Nu ik voor de eerste maal het voorrecht heb, Uwe vergadering te mogen openen en dat nog wel op dezen feestdag, zult gij mij wel willen vergunnen om na het hartelijk welkom dat ik hier toeroep aan onze gasten en aan onze leden, enkele woorden te mogen wijden aan den weg, die ik meen dat wij zullen moeten bewandelen, willen wij medewerken aan een verheffing van ons beroep en aan een steeds grooteren bloei van onze vereeniging.

Wij bevinden ons thans in een der meest kritieke tijdvakken van de tandheelkundige evolutie en voor de toekomst zal veel afhangen van de wijze waarop nu de professie de hangende vraagstukken en wrijvingspunten onder de oogen ziet en behandelt.

Een vijftiental jaren geleden ongeveer had de tandheelkunde het hoogtepunt bereikt van een buitengewoon snelle en merkwaardige ontwikkeling van, laat ons zeggen, een vijf en twintigjarigen opbloei.

In dien tijd waren — speciaal op het gebied van de technische ontwikkeling der operatieve en prosthodontische tandheelkunde — prachtige resultaten bereikt, die het beroep van de kiezentrekkerij gevoerd hadden tot een hoogstaand technisch vak, dat oppervlakkig gezien, vrijwel aan alle eischen voldeed, die men toen redelijkerwijze meende te mogen stellen. Zowel op het gebied van de operatieve als de prothetische en orthodontische tandheelkunde meende men te kunnen bogen op afdoende resultaten en heerschten er besliste meeningen.

Sindsdien is er veel veranderd, hetgeen men op de kortste wijze kan samenvatten door te zeggen, dat de tandheelkunde geworden is van een handwerk, een wetenschap.

En vanaf het oogenblik dat zij als zoodanige werd beschouwd, ontstond ook de twijfel, die inherent is aan iederen tak van wetenschap — werden al die gedecideerde meeningen getoetst aan ernstig kritisch onderzoek; — bleek alras de grond waarop wij meenden te kunnen bouwen, onvast te zijn en zijn sedert dien de helderste koppen moeizaam bezig dien grond weer te versterken, om daarop in de toekomst een gebouw op te trekken, schooner dan dat van vroeger en vooral steviger.

Er is vrijwel geen gebied waarop thans niet gearbeid wordt om het te brengen op een hechte basis van onaantastbaar feitenmateriaal.

De operatieve tandheelkunde houdt zich voornamelijk bezig met het herstel van de defecten, veroorzaakt door de Tandcaries, over het

ontstaan waarvan men sinds langen tijd de chemisch-parasitaire theorie van Miller heeft gehuldigd.

De laatste jaren echter hebben ook op dit gebied nieuwe ideeën gebracht en met groote belangstelling zullen wij moeten afwachten of de electrobiolytische theorieën van Eckermann en Manning ook hier een nieuwen weg zullen wijzen, die kan voeren naar een bevredigende oplossing van het vraagstuk van de etiologie der Caries.

Het groote strijdpunt op het gebied der operatieve tandheelkunde, ons allen zoo wel bekend, is de wortelkanaalbehandeling. Was vroeger de extirpatie en de point het onfeilbare middel tot behandeling der zieke tandpulp, thans is het aantal aangeprezen en aangevallen methoden legio en men kan vrijwel geen tandheelkundig periodiek opslaan zonder over dit onderwerp een verhandeling te vinden.

Hetgeen echter van veel meer belang is dan het simpele vraagstuk van de meest geschikte methode van wortelkanaalbehandeling, zijn de gevolgen aan die behandeling verbonden en hier is het, dat de laatste jaren een revolutie heerscht, die nog niet is tot rust gekomen.

Het feit dat de Röntgenologie steeds meer werd toegepast en dat na de befaamde rede van Hunter over »American Septic Dentistry« het onderzoek zich met hartstocht op deze behandelingen wierp, heeft geleid tot verrassende resultaten.

Gepubliceerd werd dat onze wortelbehandeling, vroeger als een voor den patiënt vaak pijnlijke en vervelende — maar overigens ongevaarlijke operatie beschouwd, in werkelijkheid vaak gevolgen zou hebben, die de gezondheid van onze patiënten ernstig kunnen benadeelen, ja soms den dood tengevolge kunnen hebben.

Het zijn vooral de Amerikanen geweest, die hierover het meest hebben gepubliceerd, en deze uitspraken, veelal gedaan door mannen van erkend gezag, lieten niet na, overal waar moderne tandheelkunde werd uitgeoefend, ernstigen indruk te maken, en vooral ook deed zich dien invloed gelden op het gebied van de indicatie van kroon en brugwerk en werd ook het aantal gevallen aanmerkelijk grooter, waarbij men zijn toevlucht nam tot de aloude forceps, ja speelt deze zelfs momenteel weer een rol in de tandheelkunde, grooter dan men dit een tiental jaren geleden denkbaar zou hebben geacht.

Ik meen het recht te hebben naar aanleiding van deze kwestie te mogen zeggen, dat de hevige aanval op onze methoden en ons werken in deze niet van overdrijving is vrij te pleiten. Hoezeer ook doordrongen van het besef dat het wenschelijk en gelukkig is, dat op het verband tusschen tandheelkundige behandelingen en het algemeen welzijn van het individu met grooten nadruk gewezen is, geeft het thans beschikbare feitenmateriaal m.i. niet het recht tot het vellen van zóó pessimistische oordeelen als hier is geschied. Het wil mij trouwens

voorkomen, dat het getij al wat aan het luwen is, en dat na de overdrijving, het nuchtere verstand en de heldere kritiek bezig is de juiste waarde van deze oordeelvellingen te bepalen.

De storm is aan het uitrazen en wij zien dat mannen als Percy Howe en Ottolengui hun waarschuwende stem laten hooren om de kwestie tot normale proporties terug te brengen.

Het zal de moeite loonen om door het verzamelen en publiceeren van veel materiaal aan deze belangrijke taak mede te werken!

Meer dan ooit heeft de twijfel aan het succes der wortelbehandelingen de aandacht gevestigd op het feit, dat door tijdig ingrijpen deze behandelingen vrijwel zouden zijn uit te schakelen, en met groote voldoening kunnen wij constateeren, dat de strijdkreet voor de prophylaxis veel meer dan vroeger op den voorgrond is gekomen, en ongetwijfeld zal hier de voornaamste arbeid liggen van de naaste toekomst.

Hier moeten wetenschap en sociale zorg hand aan hand gaan om resultaten te kunnen bereiken en dubbele krachtsinspanning zal hier voor gevraagd moeten worden.

Ook ter bestrijding van de zoozeer gevreesde pyorrhea alveolaris, waarvan de etiologie nog steeds geheel in het duister ligt, is dit voorloopig onze beste kans.

Komen wij tot de Orthodontie, dan zien we ook daar na den bloeitijd van de school van Angle, de twijfel komen aan de juistheid der verkondigde theorieën en het succes der behaalde resultaten.

Steeds gecompliceerder werden de apparaten en daardoor steeds grooter de last en de onaangenaamheden voor onze kleine patientjes, zoozeer zelfs, dat mede met het oog op de vele mislukkingen, van gezaghebbende zijde het parool verkondigd werd:

Behandel zoo min mogelijk!

Ook dit pessimisme lijkt mij overdreven en ook hier meen ik, dat lichtpunten al weer te zien zijn. Het feit, dat men is gaan inzien, dat dento-faciale orthopedie nog iets anders is dan een recht zetten van tanden en kiezen en belangrijke recente publicaties als van Mershon en Rogers, waarbij de eerste een zeer eenvoudige en geniale linguale boog aanbeveelt, de tweede frappante successen boekt door speciale oefening van de aangezichtsspieren, doen weer veel hopen voor de toekomst.

Dames en Heeren! Het zou mij gemakkelijk vallen de genoemde punten aanmerkelijk uit te breiden en er dieper op in te gaan, doch waar ik geen misbruik mag maken van den tijd, ligt dit thans niet in mijn bedoeling.

Dat ik eenige belangrijke strijdvragen even heb aangeroerd, is slechts geweest om U met meer recht er op te kunnen wijzen, hoe wij staan te midden van een chaos van onopgeloste vraagstukken.

Van ons mag verwacht en geëischt worden, dat wij naar onze beste krachten aan de oplossing daarvan zullen medewerken.

Was vroeger de tandheekunde een zeer hoogstaand handwerk, thans wil men soms naar het andere uiterste overslaan en alle aandacht schenken aan de medische zijde van ons beroep.

Het is mijn overtuiging, dat, als zoovaak, ook hier de ware weg in het midden ligt, en dat wij zullen moeten trachten groote manuale vaardigheid te paren aan grondige kennis van de wetenschappen, waarop onze behandelingen moeten berusten.

Zal dit pogen eenerzijds gelegen moeten zijn in een voortdurende verbetering en op peil houden van de tandheekundige opleiding, waardoor de jonge tandarts wordt toegerust met al die kennis die hem thans met mogelijkheid verschaft kan worden, anderzijds zal het moeten bestaan in een samenkomen der collega's, die door onderlinge bespreking hun kennis zullen moeten uitbreiden en hun gezichtskring verruimen.

Bij deze samenkomsten zal men dienen te streven, zoowel naar het grondig beheerschen van de te behandelen onderwerpen, als naar het brengen van de debatten op een peil, dat ons een stukje verder brengt op den af te leggen weg.

Niet op de kwántiteit, doch op de kwáliteit van onze programma's zal de nadruk moeten vallen, en zijn er op de grensgebieden van ons vak onderwerpen, die wij niet geheel beheerschen kunnen, dan zullen wij ons dienen te wenden tot bevriende hulp in die wetenschappen.

Om dit alles te kunnen bereiken is méér noodig dan het uitsluitend tuitoefenen van de dagelijksche praktijk; het vereischt ernstige studie met opoffering van veel vrijen tijd.

Daartoe hebben wij de zedelijke verplichting, omdat wij het ongewijfeld allen eens zijn met Ottolengui als hij zegt: »Dentistry is a profession and not a business!«

De hier aangegeven lijnen meen ik, dat wij moeten volgen voor de toekomst en tot deze samenwerking en deze studie roep ik U met den meesten aandrang op, tot heil van onze patienten, tot de glorie van ons beroep en tot de eer van de Nederlandsche Tandheekunde!

En hiermede verklaar ik deze Vergadering voor geopend.